

**KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS M. VALANČIAUS
VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS GRŪŠLAUKĖS FILIALAS**

DARBŠČIŲ RANKŲ IR ŽODŽIO MEISTRAI

Parengė ir medžiagą surinko

**Kretingos rajono savivaldybės M. Valančiaus viešosios bibliotekos
Grūšlaukės filialo vyr. bibliotekininkė Birutė Markaitienė**

Grūšlaukė, 2013

TURINYS

I. PRATARMĖ.....	3
II. DARBŠČIŲ RANKŲ IR ŽODŽIO MEISTRAI.....	4
1. KAIME NORISI GRAŽIAI GYVENTI	4
2. NELIEKA LAIKO NUOBODŽIAUTI.....	9
3. GYDO NE TIK DARBŠČIOS RANKOS, BET IR ŠIRDIES GERUMAS	13
4. NEI PERTRAUKŲ, NEI ATOSTOGŲ ŠIAME DARBE NĖRA	16
5. AKĮ DŽIUGINA PAČIŲ RANKOMIS SUKURTI STEBUKLAI.....	20
6. KAIMAS GYVENS, KOL BUS DARBŠČIŲ RANKŲ.....	23
7. ŠAKNIMIS ĮAUGĘS Į ŽEMĘ.....	27
8. „SVARBIAUSI MAN YRA ŽEMĖ IR ŪKIS“	30
9. „KAD IŠLIKTUM PROFESIONALUS, REIKIA KASDIENINIO DARBO“	32
10. VIENATVĖS PAGIMDYTA KŪRYBA.....	35
III. LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	40

I. PRATARMĖ

„Čia, žemėje, grožis ir jo reiškiny, menas, negali būti tobulas. Ir didžiausi genijai neįstengė duoti absoliučiai gražių kūrinių. Net geriausias šedevras turi savo ydas ir trūkumus. Tobulas tegali būti tik amžinas grožis.“

/K. Jasenas/

Gyvenimas yra trumpas lyg akimirka. Gyvenimas – didžiulė dovana, negali nematyti jo grožio.

Grūšlaukės kraštas nuo seno garsėja darbščiais ir kuriančiais žmonėmis. Jie priverčia stabtelėti, įsiklausyti, pasidžiaugti tais, kurie savo darbais bei sumanymais puošia mūsų gyvenimo kasdienybę. Ir nesvarbu kuo – paprastu rankdarbiu, meno dirbiniu, kukliu eilėraščiu, prižiūrėta sodyba ar atsidavimu savo pamėgtam darbui. Svarbu yra tai, kiek į kūrybą įdėta šilumos, kiek atiduota savęs. Atiduota tam, kad sukurtas grožis nušviestų kito žmogaus gyvenimą. Nors menkas blyksnis šviesos, dovanotos kitiems, išaukština ir įprasmina kasdienybėje žmogų – kūrėją.

Pasak grūšlaukiškių, veiklos mūsų kaime pakanka visiems. „Kas nori, tikrai randa kur laiką praleisti. Turime ir saviveiklos, ir liaudies tradicijų puoselėtojų, šiuolaikinio meno gerbėjų, aktyvių kaimo bendruomenės narių. Nors kaime yra keletas ištuštėjusių trobų, tačiau į jas atsikeliantys gyventi nepaliauja stebėtis, kad kaimas keičiasi į gera: projektas gena projektą, vienos veiklos keičia kitą. Esame veiklūs ir darbštūs, nebijantys jokių iššūkių. Gyvename sau ir tai darome su meile“, – sakė aktyvi Grūšlaukės kaimo bendruomenės pirmininkė Nijolė Jonutienė.

Taip ir norisi, kad buitį su kasdieniniais rūpesčiais neleistų mums paskęsti smulkmenose, o priverstų vis dažniau džiaugtis tuo, ką turime ir su tais, kurie šiandien yra su mumis. Anot vokiečių rašytojo J. V. Getės, – „Geras pavyzdys ir sunkų darbą daro lengvu“.

Kraštotyros darbe „***Darbščių rankų ir žodžio meistrai***“ pateikiami kaimo bendruomenės įgyvendinti projektai, aprašyti darbščiausi kaimo žmonės ir jų nuveikti darbai, saviveiklininkų ir kuriančiųjų darbo vaisiai bei nuopelnai. Šis darbas skirtas Grūšlaukės kaimo bendruomenei.

Medžiaga surinkta apie šiuos darbščius ir kūrybingus žmones: N. Jonutienę, D. Domarkienę, A. Liebuviene, L. ir R. Tuškas, R. ir D. Zabičius, E. ir R. Malūkus, L. Jazbutį, G. Pučą, J. Maksvytį.

Medžiagą surinko ir gyventojus apklausė Grūšlaukės filialo vyr. bibliotekininkė Birutė Markaitienė. Nuotraukas pateikė B. Markaitienė ir grūšlaukiškiai, kurie leido naudoti fotografijas iš asmeninių albumų.

II. DARBŠČIŲ RANKŲ IR ŽODŽIO MEISTRAI

1. KAIME NORISI GRAŽIAI GYVENTI

Grūšlaukės dvaras pirmą kartą paminėtas XVI amžiuje. 1758 m. kaimui suteikta privilegija rengti 3 metinius prekymečius. 1778 m. kunigaikščiai Oginskiai pastatydino bažnyčią. Ji 1945 m. sudegė, o 1988 m. atstatyta. Čia gyveno ir keletas įžymių žmonių: Adolfas Jucys – mokslininkas fizikas; Aleksandras Bendikas – knygnešys; Antanas Klanius-Klanevičius – menininkas, skulptorius, dievdirbys; Juozapas Paulauskas – liaudies menininkas, medžio drožėjas, dievdirbys ir knygnešys; Kazimieras Paulauskas – tautodailininkas ir pedagogas. Grūšlaukė turtinga dailės ir istorijos paminklais. Originalumu pasižymi XX a. per. Petro Bendiko pastatyta metalinė koplytėlė. Parapijos kapinės puošia XVIII a. statyta medinė koplyčia.

Grūšlaukės gyventojai gali didžiuotis renovuotais kultūros centru ir mokykla, modernizuota biblioteka, medicinos punktu ir paštu. Kaimas sunykimui nepasiduoda. Kadangi vos už 50 kilometrų Klaipėda, čia keliausi žmonės, norintys gyventi ramiau, patogiau ir pigiau. „Viską ką darome, darome viso kaimo labui. Stengiamės uždegti, įtraukti į veiklą kuo daugiau gyventojų: juk patys savo rankomis kuriame gyvenimą. Jau daugelį metų renkame tvarkingiausias ir gražiausias sodybas, rengiame šventes, vakarones, mėgstame keliauti“.– įsitikinusi penkis metus Grūšlaukės bendruomenei vadovaujanti Nijolė Jonutienė.

Tačiau bėgant metams prireikė atnaujinti ir žmonių mylimą skverą – tuo, pasinaudojusi Europos Sąjungos programa „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ ir gavusi 99 tūkst. 984 Lt paramą, pasirūpino Grūšlaukės kaimo bendruomenė. Pirmininkė tikina, kad įvairių projektų rašymas tapo jos kasdienybe, tačiau kitaip vargu ar ką nuveiksi šiais laikais. „Iš pradžių baiminausi tokio didelio projekto ir atsakomybės, tačiau mane palaikė bendruomenės tarybos vieningumas – ne tik aš viena, bet ir visa taryba į gyvenvietę nešė žinią apie projekto misiją ir tikslus“, – kalbėjo N. Jonutienė.

Pagrindiniai projekto darbai buvo įgyvendinti jau 2012 m. rudenį – pašalinta 16 kelmų, kurie liko išretinus medžius, atnaujinta veja, įrengtas apšvietimas, išsikraipiusias plyteles pakeitė nauji betoninių trinkelų dangos takai, atnaujintas informacinis stendas, šalia skvero įrengta automobilių stovėjimo aikštelė. O šių metų pradžioje skverą papuošė šeši mediniai suolai ir šiukšliadėžės. Prie pat bažnyčios ir parapijos namų sutvarkytas Grūšlaukės skveras bus ne tik mėgstama žmonių pasivaikščiojimo ir pabendravimo vieta, tačiau čia bus organizuojami ir įvairūs renginiai.

Išgražintas skveras – maloni erdvė ir grūšlaukiškių laisvalaikiui, ir šventėms. 2013 m.

Iškilmingas Grūšlaukės skvero atidarymas vyko 2013 m. gegužės 19 d., tačiau tai buvo ne vienintelė šventė, minima sekmadienį. Čia buvo švenčiamos Sekminės bei šv. Jono Nepomuko, kurio vardu pavadinta bažnyčia, atlaidai. Simbolinę Grūšlaukės skvero atidarymo juostelę perkirpo Kretingos rajono savivaldybės administracijos direktorius Virginijus Domarkas ir Grūšlaukės kaimo bendruomenės pirmininkė Nijolė Jonutienė.

Iškilmingas skvero atidarymas, perkerpant simbolinę juostelę. 2013 m.
Nuotr. iš *Pajūrio naujienos*, 2013, gegužės 21, p. 4.

Grūšlaukės skvero gražinimas nesibaigė šiuo projektu. Antrasis projektas, pasinaudojus Europos Sąjungos lėšomis, leido sutvarkyti sporto aikštyną, esantį Grūšlaukės pagrindinės mokyklos teritorijoje. Sėkmingas projekto įgyvendinimas padės sukurti sveiką ir saugią ugdymo aplinką, gerins vaikų ir jaunimo, bei suaugusiųjų užimtumą. Sutvarkyta aplinka sukuria ir teigiamą viso kaimo įvaizdį.

Sutvarkytas sporto aikštynas. 2013 m.

Kaimo bendruomenė neskaičiuoja nei įdėto darbo, nei jėgų. Nijolė Jonutienė ir bendruomenės nariai įsitikinę: Grūšlaukės kaimo gerovė ir klestėjimas priklauso nuo kiekvieno mūsų. Bendruomenė įgyvendino dar vieną ilgai puoselėtą projektą: sutvarkė paplūdimį prie užtvankos – išlygino žemę, įrengė pavėsinę ir suolus, mašinų stovėjimo aikštelę ir kt.

Prie paplūdimio įrengta pavėsinė ir suolai. 2013 m.

„Kol turime neprivatizuotos žemės plotelį, norisi sutvarkyti paplūdimį. Jis tarnaus ne tik vietiniams gyventojams, bet ir turistams, kurių nemažai pravažiuoja“, – pasakojo N. Jonutienė (*Pajūrio naujienos*, 2013, gegužės 21, p. 4).

Sutvarkytas paplūdimys prie užtvankos. 2013 m.

2. NELIEKA LAIKO NUOBODŽIAUTI

NIJOLĖ JONUTIENĖ (g. 1963 m.), nuolatos rūpindamosi Grūšlaukės bendruomenės reikalais, suranda laisvesnę minutę savo pomėgiams. Didžiausios silpnybės – mezgimas ir aplinkos tvarkymas. Mezgimu bei nėrimu Nijolė užsiima seniai. Jau nesuskaičiuoja, kiek primegzta įvairiausių rūbų įmantriausiais raštais. Visi rankų darbo mežginiai kruopščiai išbaigti iki galo: išlyginti, suderintos spalvos ir raštai, tiesiog miela žiūrėti ir gėrėtis.

„Man patinka kurti sukneles ir kostiumėlius – patogų, praktišką, nereikia sukti galvos prie ko priderinti megztinį ar palaidinę. Beveik visas mano garderobas – rankų darbo. Vasarai drabužius mezgu iš įvairiausių plonesnių siūlų, žiemai – iš vilnos, pusvilnės. Būtent siūlai mane ir įkvepia kurti, fantazuoti. Kopijuoti nemėgstu, – pasakoja kolekcijos autorė ir atvirauja, kad siūlai – priklausomybė, liga. – Net ir nežinodama, ką iš jų darysiu, visada nusiperku patikusių, žinau, – ramybės neturėsiu. Tačiau visa, ką sukaupi, sulaukia savo eilės. Visą šeimą apmezgu nuo galvos iki kojų“, – pasakoja Nijolė.

N. Jonutienės megzta suknelė anūkei. 2011 m.

Megzta tunika. 2013 m.

Megzta suknelė. 2013m.

Kiauraraščių megztas šalikas. 2012 m.

Puošni megzta suknelė. 2013 m.

Megzta liemenė. 2012 m.

3. GYDO NE TIK DARBŠČIOS RANKOS, BET IR ŠIRDIES GERUMAS

DAIVA DOMARKIENĖ (g. 1963 m.) bendrosios praktikos slaugytoja dirba jau 30 metų. Ji visada žinojo, kuo norės būti užaugusi. Vaikystėje nuolat žaisdavo su pliušiniu meškiuku, kuris atstodavo sergantį ligonį ir būdavo šlapias nuo prileistų vaistų. Ryžtingai žengdama per gyvenimą tapo slaugytoja. „Profesijos pasirinkimui gal šiek tiek įtakos turėjo ir tėvai, tačiau dabar galiu sakyti, jog tai išsipildžiusi mano svajonė“, – pasakoja Daiva.

D. Domarkienė sako, kad jos šeimoje medikų nebuvo, todėl svajonė, kad kažkada slaugys ir padės žmonėms, buvo pačios sugalvota. Slaugytoja visada atrodo pasitempusi, tvarkinga ir pasiruošusi bet kada padėti žmogui, o tam reikia ir nuoširdumo.

D. Domarkienė visada pasiruošusi padėti kiekvienam sunegalavusiam.

Pasak slaugytojos, būti medike noro neužtenka. Reikia pašaukimo. O kad pacientas tartų gerus žodžius, dėkotų už priežiūrą ir pagalbą, reikia ir širdies gerumo, švelnumo ir nuoširdumo. Reikia sugebėti prieiti prie žmogaus, mokėti įsiklausyti į jo problemas ir jam atverti savo širdį. Nors medikės darbas atima daug energijos, tačiau kai tinkamai suplanuoji savo laisvalaikį, jėgų viskam užtenka. D. Domarkienė yra ir Grūšlaukės kaimo bendruomenės tarybos narė.

D. Domarkienė laisvalaikiu mėgsta skaityti knygas, būti gamtoje ar keliauti su šeima. Ji taip pat daug laiko skiria savo sodybos priežiūrai: sodina gėles ir dekoratyvinius medelius, kuria įvairias jų kompozicijas.

Gėlių žiedai D. Domarkienės sodyboje.

Šeimininko V. Domarko rankomis padaryta pavėsinė.

4. NEI PERTRAUKŲ, NEI ATOSTOGŲ ŠIAME DARBE NĖRA

A. Liebuviienė 2012 m. Nuotr. iš asmeninio A. Liebuviienės albumo.

*Kad taip dirbtų kiekvienas žmogus,
Ar giedra, ar pasruvęs dangus,
Kaip bitelė darbšti:
Kad taip dirbtų, nebūtų vargų,
Pavydo, būties skaudulių ir pykčio širdy...*

/V. Volkus/

AUDRA LIEBUVIENĖ (g. 1964 m.) yra Grūšlaukės kaimo aplinkos prižiūrėtoja, Grūšlaukės kultūros namų valytoja, aktyvi saviveiklininkė ir kaimo bendruomenės narė. Pasak visur spėjančios moters, žmonėms gyvenantiems kaime, nelieta laiko nuobodžiauti. „Susiplanavus gerai dienotvarkę, kartais vienos ar kitos valandėlės ir pritrūksta“, – atviravo Audra.

Ji neturi įpročio tingėti ir galvoti, kad viską gali padaryti ryt ar poryt. Yra labai darbšti, kruopšti, ir ko tik imasi, viskas pavyksta. Labai visur pareiginga, atkakli ir sąžininga. Nemėgsta ji vėluoti. To paties reikalauja ir iš kitų. Labai įsitraukia į savo darbą, ir sunku sustoti.

Žiūrint iš šalies, rodos, išnyksta jai riba tarp darbo ir poilsio, dirbdama atranda gyvenimo džiaugsmą. Kai nori atlikti savo darbą, nekliudo nei į akis spingsinti saulė, nei slidi danga, nei mažas atlyginimas. O kai nori dirbti, randa būdų, kaip apeiti problemas.

A. Liebuviene savo prižiūrimoje teritorijoje. 2013 m.

Ruduo, tai metas, kuomet pirmos šalnos, nuspalvinusios medžius, pakloja kaimą lapų kilimu. Tik trumpam galime žavėtis tuo grožiu. A. Liebuviene greitai visus lapus sugrėbia į krūvas ir išveža.

A. Liebuviėnė stabteli prie kiekvienos gėlės. 2013 m.

Nepaisydama darbų gausos, A. Liebuviėnė niekad nepraleidžia Grūšlaukės kultūros centre vykstančių repeticijų. Kantriai dainuoja ir ruošiasi įvairiems koncertams bei konkursams. Matyt, ne be reikalo: yra jausmų, kuriuos gali išreikšti tik dainuojant.

Koncertas Joninių šventei. 2013 m. Nuotr. iš asmeninio L. Žukovaitės albumo.

Audros Liebuvienės sodyba – pačiame Smėlio gatvės gale. Alytnamio šiandien neatpažinsi: renovuotas, apdažytas, išpuoselėtas. Prie namo – daili pavėsinė, kurioje telpa visi šeimos nariai, iš akmenų padarytas tvenkinukas, teritorija apsodinta dekoratyviais krūmais ir gėlėmis.

Sodybos tvarkymas – širdies atgaiva po sunkių darbų. 2013 m.

5. AKĮ DŽIUGINA PAČIŲ RANKOMIS SUKURTI STEBUKLAI

LAIMOS ir **ROMO TUŠKŲ** sodyba – pačiame kaimo gale. Šią sodybą jie įsigijo iširus Grūšlaukės kolūkiui. Čia Tuškos šeimininkauja jau 18 metų. Romas turi privačią transporto įmonę, kurio dėka, bet kuris grūšlaukiškis, gali pasiekti miestą.

Namų šeimininke dirbanti Laima apie savo valdas turi pasakoti atskirai: kas prie namų ir kas kitoj pusėj kelio. Prie namų yra prižiūrima 0,45 ha žemės. Kieme daili pavėsinė, kurioje telpa tikrai daugiau nei 20 šeimos narių ir draugų. Pavėsinė ir joje esantys baldai, pačių rankomis daryti. Ji vasaros metu išdabinta vazoninėmis gėlėmis, žiemą – kalėdinėmis girliandomis.

L. Tuškienė išpuoselėtoje pavėsinėje. 2013 m.

Prie pavėsinės stovi du didžiuliai mediniai kubilai, pagaminti Prano Burbos. Vienas kubilas šildomas, kitas – su šaltu vandeniu. Kieme išpuoselėtas didžiulis rožynas, kur puikuoja apie 20 krūmų latviškų rožių. Arčiau kelio stovi senoviškas vežimas, tolėliau – mažesnis. Žaliojoje vejoje pristatyta daug keraminių dirbinių. Kitoje namo pusėje – sodas, prisodintas įvairiausių obelų, kriaušių, didžiulis riešutmedis, slyva ir kt.

Už keliuko prieš mus atsiveria įspūdingas tvenkinys su pirtimi, padaryta iš apvalių pušinių rąstų. Viduje – pačių šeimininkų rankų darbo mediniai baldai. Aplink pirtelę galima pasigėrėti pavyzdingai sutvarkyta teritorija: žaliuoja daugybė kalninių pušų, išdėlioti didžiuliai akmenys, visur gėlynai. Yra iškastas šulinys geriamam vandeniui pasisemti, įrengti valymo įrenginiai. Teritorija aptverta tvora.

Laimos ir Romo Tuškų pirtelė. 2013 m.

Laima Tuškienė su šypsena pasakoja: „Gyvename kaime, tad reikia mokėti daug specialybių. Norisi gyventi gražiai, jaukiai, todėl ir stengiamės. Patys viską tvarkome, Romas – žolės pjovėjas, pati rūpinuosi augalais. Pinigų nešvaistome: architektų, dizainerių nekviečiame. Koks išmanymas? Visi alpinariumai sukurti eksperimentuojant: patiko augalas – įsigijome, nušalo, netiko dirva – sodiname kitą“.

Tvenkinys prie pirtelės. 2013 m. Nuotr. L. Tuškienės asmeninio albumo.

6. KAIMAS GYVENS, KOL BUS DARBŠČIŲ RANKŲ

R. ir D. Zabičių sodyba. 2013 m.

Apsilankius ūkininkų **RITOS** ir **DONATO ZABIČIŲ** sodyboje, – šių žmonių klausti apie sunkmetį nė nereikia, nebent prašyti patarimų ūkio klausimais. Donatas ne tik negailėdamas jėgų dirba virš 300 ha žemės, padeda savo tėvams, bet niekad neatsisako padėti ir kitiems. O Rita puoselėja aplinką, domisi įvairiais paukščiais, augina juos, prižiūri. Jų dabar priskaičiuotų virš šimto... Ritos šeima persikėlusi į nuošalesnę sodybą net nemanė, kad paukščių auginimo idėja taps tokia populiari, kad augins paukščius.

Sodybos šeimininkė trykšta gera nuotaika ir entuziazmu, o jai antrina sūneliai – Titas ir Tomas. Juoko pilna visur. Šiai šeimai smagu bendrauti, dalytis savo namų šiluma.

R. Zabitienei talkina sūnūs – Tomas ir Titas. 2013 m.

Akmenimis grįstas takelis į Zabičių kiemą. 2013 m.

Prie sodybos yra iškastas nemažas tvenkinys, kuriame – įvairiausių rūšių antys, žąsys. Po aptvarą vaikšto kalakutų pulkas, pentardos, vištos ir kt.

Muskusinės antys. 2013 m.

Kalakutų ir žąsų pulkas. 2013 m.

Paukščių auginimas – ne tik malonus pomėgis, bet ir įgūdžių reikalaujantis užsiėmimas. Daug nuostolių vasarą pridaro lapės, kiaunės, aplink skraido paukštvanagiai. Prie paukščių nereikia punktualiai prisirišti – vandens ir lesalo gali parūpinti bet kada, svarbu jo turėti.

Medžiuose slepiasi vieniša pentarda. 2013 m.

Vištelių pulkas. 2013 m.

7. ŠAKNIMIS ĮAUGĘS Į ŽEMĘ

R. Malūko technika paruošta žiemos darbui. 2011 m.

RIČARDAS MALŪKAS (g. 1967 m.) – vidurinės kartos vidutinis ūkininkas. Kaip sakė pats, jis „visą savo amžių“ praleidęs Grūšlaukėje ir niekur nenorėtų iš čia kelti kojos. Vyriškis čia sukūrė šeimą. Jo rūpestis – žemė, kurios turi apie 40 ha. Pats ją dirba nuosava technika: R. Malūkas turi 5 traktorius, 2 kombainus. Dar talkina ir kitiems kaimo žmonėms, pirmasis pagalbininkas kone visuose žemės ūkio darbuose.

Ričardo žmona Edita rūpinasi namais ir aplinka. Įdomi Malūkų sodyba – nuolat žaliuojantys želdiniai, medžio dirbiniai – traukia pakeleivių dėmesį netgi žiemą.

Gražu ir malonu pasigėrėti ūkininkų Editos ir Ričardo Malūkų gėlynuose skendinčia sodyba, išpuoselėtu dekoratyvinių augalų alpinariumu. Abu labai darbštūs.

Edita Malūkienė sako neįsivaizduojanti gyvenimo be augalų. Jos sodyboje – daugiau nei šimtas jų rūšių. Ir klausinėti nereikia, kiek jų priežiūra atima laiko ir jėgų. Juolab kad Edita – tik gėlininkė mėgėja. Dekoratyvinių medelių draugijoje – spalvingų gėlių salelės.

E. ir R. Malūkų išpuoselėti gėlynai. 2013 m.

Medinė pavėsinė E. ir R. Malūkų sodyboje. 2013 m.

8. „SVARBIAUSI MAN YRA ŽEMĖ IR ŪKIS“

LEONAS JAZBUTIS (g. 1963 m.) yra gimęs Skuodo rajone, Kiaupiškių kaime, iš kurio tik kelios trobos belikusios. Išėjo taip, kad pusbrolis – laisvės kovų dalyvis – ir Leono ūkininkas tėvas buvo ištremti į Sibirą ir negalėjo grįžti į gimtąjį kaimą.

L. Jazbutis dirba Grūšlaukės kaimo veterinarijos gydytoju, yra sportinių renginių organizatorius ir rėmėjas, kaimo bendruomenės tarybos narys. Vietiniai gyventojai dėl kai kurių jo žygdarbių praminė reindžeriu, gerbia už padorumą ir gerą širdį, o giminės švelniai vadina Levuku. L. Jazbutis yra ir policijos rėmėjas. Ne kartą yra padėjęs sulaikyti vagis kaime.

Leonas, dirbdamas veterinarijos gydytoju, gydo kaimo žmonių galvijus: karves, kiaules. Dar – triušiuoką kokį, šunį ar kačiuką, o gydyti egzotinius gyvūnus neapsiima, tam reikia atskiro pasiruošimo, o to net akademijoje nesimokino. Šiuo metu pagrindinis darbas – gyvulių ženklėjimas ir šernų mėsos tyrimas. Per metus jis ištiria apie 600 nušautų šernų mėsos. Nors nėra arklių užkalbėtojas, kartais tenka suleisti vaistų ir arkliams į sprando veną. O arkliai gana jautrūs. Tada uždengia arkliui vieną akį, kad nematytų, ką daro, pirmiausia prideda pirštą, o prie jo ir adatą.

Leonas Jazbutis yra įregistravęs krepšinio ir tinklinio sporto klubą, kad užimtų Grūšlaukės jaunimo laisvalaikį, kad jie nesišlaistytų po kaimą. Jam talkina vyresnysis sūnus Remigijus, kartu eina į treniruotes ir dalyvauja varžybose. Šiomet Leonas norėjo suburti ir merginų tinklinio komandą.

Be visų čia išvardintų darbų ir pareigų, L. Jazbutis labiausiai vertiną žemę ir savo ūkį. Dirbti žemę jam vienas malonumas, nuo pat mažens jis ją myli, yra tikras kaimo žmogus. Žemdirbio darbas įdomus, bet sunkus, tačiau Leonas laiku spėja apdirbti visus žemės ūkio darbus. Šeima jam taip pat didžiausia vertybė, savo vaikams stengiasi įskiepyti meilę žemei, atjautą, supratimą, nuoširdumą.

9. „KAD IŠLIKTUM PROFESIONALUS, REIKIA KASDIENINIO DARBO“

GINTARAS PUCAS (g. 1967 m.) – kompozitorius, pedagogas, Kretingos rajono kultūros centro Grūšlaukės skyriaus meno vadovas. Čia jau prabėgo 20 darbo metų.

Gintarą į muzikos pasaulį atvedė jo vyresnis brolis. Jis, pastebėjęs Gintaro muzikinius gabumus, įtikino tėvus, kad šie brolių leistų mokytis į Kretingos muzikos mokyklą. Septynerius metus G. Pucas mokėsi fortepijono pas mokytoją Andrių Karką. Pabaigęs 8 klases įstojo į Klaipėdos Stasio Šimkaus muzikos mokyklą, o po to – į Vilniaus konservatorijos Klaipėdos fakulteto fortepijono specialybės kursą. Greta pradėto pedagogo kelio driekėsi ir kitas – muzikanto kelias, pramintas ankstyvoje jaunystėje. Gintaras pats rašo instrumentinę muziką, tekstus. Pirmąjį dainų rinkinį „Gintaro dainelės“ yra išleidęs prieš aštuonerius metus. Antrąjį – „Laivo laukimas“ – prieš penkerius metus.

G. Pucas yra iš tų žmonių, kurie mokosi visą gyvenimą. „Stengiuosi būti profesionalus muzikantas, nors profesionalumo lygis irgi – labai skirtingas. Tiesiog stengiuosi neprarasti to, ką esu pasiekęs. Kad profesionalumas nesustotų viename lygyje, reikia nuolatinio darbo, – G.Pucas tikina, jog be tiesioginio darbo per pamokas ir repeticijas, jis kasdien muzikai atiduoda po dvi savo laisvalaikio valandas.

G. Pucas Grūšlaukės kultūros centre vadovauja moterų ansambliui, vaikų vokaliniam ansambliui bei vyrų vokaliniam-instrumentiniam ansambliui.

Moterų ansamblis. 2012 m.

Koncertas Motinos dienai. 2013 m.

Vaikų vokalinis ansamblis. 2012 m.

Kodėl žmonės ateina į repeticijas? Pirmiausia nori atsipalaiduoti po darbo dienos. Nors dainavimas ansamblyje nėra toks poilsis kaip atrodo, tačiau muzika teikia daug gerų emocijų. Meno vadovas repeticijoms atiduoda visas jėgas, kitaip mažai tikėtina, kad saviveiklininkai per koncertą atsipalaiduos ir šypsosis. Juk kiek daug švenčių kaime vyksta per metus: Vasario 16-oji, Motinos diena, Atvelykis, Kalėdos ir kt. Tai progai grūšlaukiškiams paruošiami koncertai. Ypač senas tradicijas turi Joninės: pagerbiami visi kaime gyvenantys Jonai, jiems pinami vainikai, pakviečiama svečių, garsesnių dainininkų.

10. VIENATVĖS PAGIMDYTA KŪRYBA

JUOZAS MAKSVYTIS (g. 1951 m.) gimė Peldžių kaime. Tėveliai – žemdirbiai. Užaugo gausioje šeimoje. Daug eilėraščių iš mamos lūpų sklido į mūsų širdis. Rudens ir žiemos vakarais ilgai negesdavo žiburys mūsų namuose. Prie žibalinės spingsulės skambėjo daina, liejosi eilės, buvo sekamos pasakos, pasakojami įvairūs nutikimai. Tėviškės laukai, vakarėjantis dangus ir vienišas paukštis jame, ilgesys, džiaugsmas, nerimo virpesiai. Tokia spalvinė gamtos ir jausmų paletė vyrauja darbėniško lituanisto Juozo Maksvyčio eilėraščiuose.

Pavasarį brandaus sodo žieduose dūzgia bitės, rudenį šakas svarina obelių šakos. „Kai, žydint obelims, į savo trobelę žvelgiu iš šono, ji man atrodo lyg baltu šydu apsigobusi. Mėgstu būti vienas:

iš vienvietės ir ilgesio gelmės kyla mano kūryba“, – apie kasdienybėje surastą romantiką pasakoja Juozas.

„Sentimentalus tie mano eilėraščiai, tačiau toks ir pats esu. Artimų žmonių praradimai: per kelerius metus netekau tėvo ir sesers, gilėjanti motinos senatvė ir jos mirtis, aplinkinių sodybų ištuštėjimas, – visa tai stipriai paveikė mano gyvenimą ir kūrybą. Senoje tėviškėje begyvenu vienas. Mano draugais vieniemyje tapo paukščiai ir žvėrys“, – atviravo J. Maksvytis.

Dieną pamiške, anot pašnekovo, vaikštinėja stirnų, briedžių pulkai, į palaukę išnyra baikščių elnių šeimos. Vakaraus ieškodami maisto įsidrąsina išlįsti ir šernai. Užklysta ir vilkų. Kūrėjui ne vien tenka matyti šmėžuojančius jų akių žiburėlius, bet nesyk ir su pačiu vilku susitikti akis į akį.

Ta spinduliuojanti Motinos širdis

Kiek daug mes užmirštame! Kiek daug spalvų ir garsų užges-ta mumyse! Tačiau laikas bejė-gis išplėsti iš mūsų atminties Mo-tinos paveikslą. Kodėl?

Kiekvienam Ji — stebuklų šal-tinis. Neįkainojama brangenybė. Ji dovanoja didžiausią turtą — Gyvenimą. Ir ne tik dovanoja, bet ir budi, saugo, kad nepaklystu-me, kad nesuklyptume... O jei-gu ką ir ne taip padarėme — ne-atstūmė, neišjuokė, nepažemino. Su begaline meile ir kantrybe kėlė Gyvenimui. Užmiršusi save, vedė į Gėrį ir Šviesą... Kad būtume laimingi, kad būtume geri... Net ir išėjus į savarankišką gyvenimo kelią, Jos širdis spinduliuoja nuo-stabia šviesa. Ne vienas gyvena-me Jos dainų ir pasakų pasauly-je... Ne vienas Jos akių šviesa

žvelgiame į pasaulį.

Motinos širdies šviesa... Ji ne-gali užgesti. Net iš Amžinybės ji atklysta į mūsų atmintį. Ne vienas dar tebeturime vinguriuojantį ta-kelį, kuriuo sugrįžtame į namus. Dar tebegirdime Tavo žingsnių ai-dą... Ne vienas, skaudžiai Tavęs iš-siilgę, mintyse ar sapne glostome Tavo plaukus, bučiuojame gražiausią pasaulyje veidą. Savo Mamos veidą.

Nežinau, kas gali būti gražes-nio už žodį "Mama". Kas gali būti brangesnio už visada šiluma spin-duliuojančią (kad ir po žemėm) Motinos širdį?

Ir vėl pavasaris. Vėl medžių ša-kos brandina gyvybę. Vėl žemė velkasi puošniausią ir gražiausią rū-bą. Ir mes neliksime abejingi. Me-tę visus darbus, nusilenksime

skaidriausiam ir lengviausiam vai-kystės dienų šviečiančiam debe-sėliui — Motinai. Kaip gera, Mā-ma, priglusti prie Tavo jautriausios pasaulyje širdies! Kaip gera prisiliesti prie Gyvenimo saulės. Tik susitikę su Motinomis, vėl bū-sime geresni ir jautresni, išmin-tingesni ir protingesni, užmirši-me pyktį ir kerštą...

Mes visi — savo Motinų vai-kai. Tad neapvilksime Jų, pasi-stenkime, kad mūsų darbai ir po-elgiai tartum pavasario besisklei-džiantis žiedas nušviestų mūsų Motinų likimą, o mes patys bū-tume verti Jų kantrios ir taurios meilės.

Juozas MAKSVYTIS
Darbėnų vidurinės mokyklos
mokytojas

Švyturys, 2005, balandžio 26, p. 5.

Grūšlaukės žemė

*Nėra čia kalnelių, nei upių sraunių –
Čia Grūšlaukės žemė tarp girių plačių.
Čia mūsų gimtinė, čia mūsų namai.
Šis žemės kampelis brangus amžinai.*

*Čia lygumos žalios, derlingi laukai.
Čia Joninių naktį liepsnoja laužai.
Per pievą kai brendam užpūsti žvaigždžių,
Papartis liepsnoja žiedais tarp beržų.*

*Su švytinčiu bokštu bažnyčia nauja.
Visus atgaivina Kūrėjo dvasia.
Kas rudenį plaukia čia minios žmonių
Prie šventojo Mato širdies spindulių.*

*Čia gražios sodybos, vaikų klegesys...
Svetur išsibarstę, namo vėl sugrįš.
Su žydinčiais sodais, paukščių balsais
Jie gimtąją žemę išgarsins darbais.*

*Nėra čia kalnelių, nei upių sraunių –
Čia Grūšlaukės žemė tarp girių plačių.
Jos gyvą alsavimą girdim visi,
Nes tėviškės žemė gyvena širdy.*

Juozas Maksvytis, 2006. Iš autoriaus asmeninio archyvo

Išeisim... Negrįšim...

*Išeisim.. Negrįšim...
Tokia jau dalia.
Atgulsim kalnely po liepa žalia.
Atskridus į žiedą bitelė dūzgens,
Vis budins iš miego
Ilgi lig rudens.*

*Užmiršim ten laiką
Ir žemės vargus –
Naktis visagalė apglėbs mus visus.
Tik saulė, mėnulis ir žvaigždės skliaute
Pro liūdintį kryžių
Pažvelgs nejučia.*

*Ten, sako, bus kieta.
Bus šalta, žvarbu...
Po žemėm išnyksim drauge su karstu.
Pro akmenį kalsis į šviesą žolė,
Tėps šapą po šapo vikri skruzdėlė.*

*Išeisim... Negrįšim...
Kaip gelia širdis!
O paukštė juodoji išalkus skraidys.
Medinis kryželis prie kapo budės,
Vaškinė ugnelė kelionėj lydės.*

*Nė vienas nežinom, kur kelias sustos,
Kam vėtroje liepa vėl Rekviem gros.
Tik jaučiam aplinkui vis dvelksmą mirties,
Išėję prigulsim prie Dievo širdies!*

*Išeisim... Negrįšim...
Tokia jau lemtis.
Tik smėlio saujelės su ašarom kris.
Kąkas dar stebuklo tikėtis ir lauks,
Prie kapo suklupęs iš sielvarto šauks.*

*Ir plauks rudenėliai...
Niūri bus naktis.
Mirties karalystė – visiems paslaptis.
Dygliuoto takelio mes bijom visi:
Kodėl mūsų siela tokia tu esi?*

*Net Vėlinių naktį nurimt negali –
Nuo mūsų žvakelės sušilti skubi.
Teskaidrina kelią tau mūsų malda –
Joje tu lieki su mumis visada!*

Juozas Maksvytis. *Švyturys*, 2013, spalio 30, p. 7.

Tėvynė

Sunku be tėvynės, be žemės gimtos –
Lyg motina supa ji savo delnuos.
Ar medžiai šerkšnija, ar siaučia pūga,
Tėvynė pasauly yra tik viena.

Alsavimą gyvą kasdien jos jauti.
Pavasariį šlama berželiai balti.
Čia Baltijos jūra ir vėjas gaivus,
Toks mėlynas, lengvas virš žemės dangaus.

Kai vasara šoka, jai groja žiogai,
Gimtinėje žydi gražiausi žiedai.
Gyvybės šaltinis ji buvo ir bus,
Nuskaidrina sielą, apvalo jausmus.

Pagelto jau lapai... Atbrido ruduo.
Upeliuos šniokščia, putoja vanduo.
Ir tąsyk man žemė gimtoji graži,
Lyg kūdikį ją prie krūtinės glaudi.

Koks baltas jos rūbas, žvaigždėtas dangus!
Žiema atkeliavo į mūsų namus.
Ji beldžias į langus, į mūsų duris –
Lyg pasakų kraštas gimtoji šalis.

Sunku be tėvynės, be savo namų.
Net paukščiai jos ieško - be jos neramu.
Tik savo gimtinėj jie suka lizdus.
Tėvynė kaip motina myli visus.

Juozas MAKSVYTIS

Darbėnų vidurinės mokyklos mokytojas

Švyturys, 1998 m. sausio 10, p. 5.

III. LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. DUNAUSKAITĖ, D. *Pokalbiai ant Akmenos kranto*: publicistika. Klaipėda: Eglės leidykla, 2007, 113 p.
2. GEDVILAITĖ, R. Puošiasi rajono gyvenvietės. *Švyturys*, 2013, rugpjūčio 24, p.8.
3. MAKSVYTIS, Juozas. Išeisim... Negrišim... *Švyturys*, 2013, spalio 30, p. 7.
4. MAKSVYTIS, Juozas. Ta spinduliuojanti Motinos širdis. *Švyturys*, 2005, balandžio 26, p. 5.
5. MAKSVYTIS, Juozas. Tėvynė. *Švyturys*, 1998 m. sausio 10, p. 5.
6. ŠEŠKEVIČIENĖ, I. Gintaras Pucas: „Kad išliktum profesionalus, reikia kasdieninio darbo“. *Pajūrio naujienos*, 2008, lapkričio 14, p. 9.
7. ŠEŠKEVIČIENĖ, I. Ištikimas ištuštėjusiai tėviškei. *Pajūrio naujienos*, 2009, kovo 13, p. 6.
8. URNIKIENĖ, D. Įgyvendinę vieną projektą, imasi ir kito. *Pajūrio naujienos*, 2013, gegužės 21, p. 4.
9. ŽIEMYTĖ, I. „Svarbiausi man yra žemė ir ūkis“. *Vakarų ekspresas*, 2013, rugpjūčio 6, p.13.

